

ДЕЯКІ ПИТАННЯ ЗАХИСТУ ПРАВ АВТОРІВ У МЕРЕЖІ ІНТЕРНЕТ

Актуальність теми: стан захисту об'єктів авторського права і суміжних прав у мережі Інтернет не відповідає реаліям сучасності, у зв'язку з чим потребує значного вдосконалення.

Метою дослідження є виокремлення певних проблемних питань, пов'язаних із захистом об'єктів авторського права в мережі Інтернет від піратства, вирішення яких у подальшому призведе до мінімалізації випадків скоєння даного правопорушення.

Головною проблемою є відсутність єдиної правової бази, яка б регулювала відносини в мережі Інтернет (навіть на міжнародному рівні). Поодинокі норми, які містяться в деяких правових актах (наприклад, Угоді про торговельні аспекти прав інтелектуальної власності та Угодах ВОІВ про авторське право і суміжні права) не дають вичерпного визначення даного терміна та не містять специфічних ознак, які властиві саме піратству в мережі Інтернет. В українському законодавстві, а саме в законі України «Про авторське право і суміжні права», міститься визначення піратства, однак немає спеціального закону, який би регулював саме відносини в мережі Інтернет. «Серед існуючих проблем слід виділити невизначеність багатьох ключових понять у законах або недостатнє їх відпрацювання. Наприклад, одним з питань сьогодні лишається: «Що можна вважати твором науки?», адже діюче законодавство не дає чіткого визначення даного поняття. Міститься певна проблематика щодо відмежування творів науки від усіх інших. Відсутнє законодавче визначення понять, що стосуються глобальної мережі Інтернет. Існують випадки дублювання понять у Законі України «Про авторське право і суміжні права» та ЦК України, нерідко з використанням зовсім інших формулювань» [1, с. 5-6].

А. В. Кирилок зазначає: «Єдиного правового механізму захисту авторських прав в Інтернеті на даний момент не існує. Крім того, згубно впливає позиція, яка підтримується більшістю мережевого суспільства, про свободу розповсюдження і копіювання будь-якої інформації, яка опинилася в Мережі» [2, с. 129].

Охорона прав на об'єкти інтелектуальної власності в Інтернеті традиційними способами неможлива, тому виникає об'єктивна необхідність створення нового інституційного середовища у

цій сфері. Наголошуючи та тому, що власність взагалі втрачає будь-яке значення в інформаційному суспільстві (суспільстві знань), відомі західні дослідники стверджують, що на відміну від традиційного суспільства, в якому гарантією захисту виступало право, в інформаційній економіці основну роль відіграють моральні норми. Прихильники зазначеного підходу звертають увагу на зміни в людській психології, системі мотивацій, переваг, норм поведінки та акцентують увагу на виникненні нової «інформаційної» моралі, в якій доступ до інформації отримує етичне значення. Отже, кожна особистість виявляє зацікавленість не лише у власних знаннях, а й у доступі до цих знань всіх членів суспільства [3, с. 57].

Необхідно погодитися з тим, що психологія має вагомий вплив на поведінку користувачів мережі Інтернет, оскільки спочатку, коли тільки з'явився Інтернет, ніхто і не замислювався, що у майбутньому інформація буде передаватися миттєво, а об'єкти авторського права будуть настільки легкодоступні. Людство звикло брати в Інтернеті все (від музикальних творів до творів літератури), не думаючи про незаконність такої поведінки.

На думку Г. Нагорняк, І. Нагорняк та З. Оксентюк, «ефективними у цьому напрямку наступні кроки:

- збільшити обізнаність суспільства про цінність інтелектуальної власності шляхом ширшого використання Угоди про авторські права Всесвітньої організації інтелектуальної власності для створення ефективної законодавчої бази для захисту авторських прав як в Інтернеті, так і поза ним;

- створити дієві механізми контролю за дотриманням прав інтелектуальної власності, встановити жорсткий контроль за незаконним привласненням та зазіханням на інновації в ІТ-галузі (наприклад, технології «хмарних обчислень»);

- зміцнити контроль за дотриманням прав інтелектуальної власності з допомогою спеціальних ресурсів, включаючи спеціалізовані органи контролю за дотриманням прав інтелектуальної власності;

– поліпшити міжнародне співробітництво між усіма законодавчими та виконавчими органами у сфері інтелектуальної власності;

– подавати особистий приклад використання правомірно придбаних ОАП в ІТ-галузі, проведення наполегливої роз'яснювальної роботи шляхом популяризації використання легальних продуктів ІВ в державних установах, на підприємствах різних форм власності, постачальниками та користувачами ІІ» [4, с. 216].

Проблемним також є питання захисту своїх прав автором або правоволодільцем, оскільки дані особи не завжди володіють необхідними знаннями у сфері права та не обізнані в процедурі розміщення творів у мережі Інтернет. Держава повинна вживати певних заходів щодо інформування не лише користувачів мережі Інтернет про недопустимість порушення авторських прав, але й також авторів і правоволодільців – про порядок розміщення твору та правові способи його захисту. «Тягар захисту авторських прав лежить, як правило, на самому авторі або на правоволодільцеві авторських прав, тому вони, перш ніж розміщувати твір у мережі Інтернет, повинні вживати певних додаткових дій із захисту своїх авторських прав.

Виявлене конкретне порушення авторських прав передбачає конкретні дії із захисту прав автора або правоволодільця, для чого достатньо національного законодавства. Інше питання, що постають проблеми із забезпеченням доказів, а також неготовністю інфраструктури судів та судейського корпусу до справ, які пов'язані з порушеннями авторських прав у мережі Інтернет, що на сьогодні і є первинною проблемою» [5, с. 90].

Непідготовленість державних службовців у сфері захисту авторського права також створює проблему у боротьбі з піратством. Низький рівень підготовки, відсутність спеціальних знань із цього приводу призводять до прийняття невірних рішень та визивають недовіру у суспільства.

Т. В. Рудник зазначає: «Не останню роль у неналежному рівні захисту прав авторів відіграють проблеми в судовій і виконавчій владі і недовіра до них громадян. І для цього є цілком серйозні підстави:

- по-перше, більшість судових справ зводяться нанівець через складність у виявленні порушників, зібранні доказів порушення авторських прав, особливо це стосується особистих немайнових прав автора;

- по-друге, допускаються помилки при розгляді судових справ через неправильне застосування законодавства щодо авторського права;

- по-третє, необізнаність суддів, відсутність у них спеціальних знань з права інтелектуальної власності» [6, с.76].

Підсумовуючи викладене, ми можемо зробити висновок, що сучасний рівень захисту авторських прав у мережі Інтернет далекий від ідеалу і потребує всебічного вивчення та впровадження результатів наукових досліджень у практику. Основними проблемами є:

- неузгодженість законодавства, відсутність спеціальних норм для регулювання Інтернет-відносин, невідповідність норм сучасним реаліям;

- низький рівень правової культури громадян, впевненість у правомірності своєї поведінки та боротьба за вільний доступ до інформації в мережі Інтернет;

- низький рівень підготовки державних службовців та програмістів;

- недостатнє фінансування з боку держави заходів щодо боротьби з піратством;

- анонімність користувачів мережі Інтернет, що робить складним або неможливим пошук винуватих у правопорушенні осіб;

- недостатній рівень знань авторів та правоволодільців у сфері захисту авторського права;

- швидкість розповсюдження неліцензійної продукції мережею Інтернет;

- складність фіксації доказів у мережі Інтернет та недостатність технологічного забезпечення осіб, які перешкоджають правопорушенням.

Усунення цих проблем призведе до більш ефективних результатів у процесі боротьби з таким складним та специфічним явищем, як піратство в мережі Інтернет.

Література

1. Орлова А. В. Проблеми захисту авторського права в Україні / А. В. Орлова, Л. В. Перевалова // Вісник НТУ «ХПІ». – 2014. – № 37(1080). – С. 4–8.

2. Кирилюк А.В. Проблеми захисту авторських прав в мережі Інтернет / А.В. Кирилюк // Часопис цивілістики. – 2014. – № 16. – С. 126–130.

3. Жаров В. О. Захист права інтелектуальної власності в Україні : навч. посіб. / В. О. Жаров. – К.: Інст. інт. власн. і права, 2005. – 88 с

4. Нагорняк Г. Стан та проблеми захисту інформаційних продуктів як об'єктів авторського права у мережі Інтернет / Г. Нагорняк,

І. Нагорняк, З. Оксентюк // Соціально-економічні проблеми і держава. – 2012. – № 2 (7). – С. 209–217.

5. Воропаєв С.А. Защита авторських прав в сети Интернет / С. А. Воропаєв // Вопросы гуманитарных наук. – 1994. – №3. – С. 89–94.

6. Рудник Т. В. Деякі проблемні питання захисту авторського права в Україні / Т. В. Рудник // Юридичний вісник. – 2009. – № 1(10). – С. 74–77.